

Zpráva z akce Exkurze po projektech PRV 2014–2020 do Finska

Zahraniční exkurzi za projekty Programu rozvoje venkova (PRV) do Finska uspořádala od 3. do 9. října 2022 Celostátní síť pro venkov (CSV) RO Olomouc. Akce se zúčastnili zástupci MAS, starostové, zemědělci a osoby aktivně se podílející na rozvoji venkova z Olomouckého a Zlínského kraje. Celkem se jednalo o 48 osob. Exkurze byla organizována za účelem sdílení příkladů dobré praxe PRV, inspirace a námětů, které mají přispět k širším možnostem čerpání finančních podpor PRV. Ukázka jiných postupů a typů aktivit motivuje k novým možnostem uplatnění PRV pro rozvoj regionů. Cílem akce bylo vytvořit prostor pro diskusi o projektech a podpořit předání zkušeností. Exkurze zajistila setkání účastníků se zástupci MAS, regionální samosprávy a dalších rozvojových organizací v regionu. Předány byly zkušenosti při přípravě, realizaci a následné udržitelnosti inspirativních projektů prospěšných pro rozvoj regionu.

Přivítání se ujala **Kateřina Mračková**, ředitelka SZIF RO Olomouc. Krátce pohovořila o aktuální situaci v oblasti administrace žádostí o dotaci z Programu rozvoje venkova z pohledu SZIF, aktuálních novinkách a možnostech. Účastníkům popřála šťastnou cestu a mnoho inspirativních zážitků. Dalšího slova se ujal **Tomáš Čermák**, koordinátor Celostátní sítě pro venkov, který účastníky seznámil s aktivitami CSV a více přiblížil plánovaný program a podrobnosti exkurze. Autobus z Olomouce vyjel v pondělí 3. října krátce po třetí hodině odpoledne s nočním přejezdem směr Polsko, Litva, Lotyšsko a Estonsko.

Přibližně ve 14:25 následujícího dne dorazili účastníci do Tallinu v Estonsku. Velmi rychle proběhlo ubytování v těsné blízkosti přístavu a přibližně v 15:00 začala v zasedací místnosti hotelu přednáška na téma LEADER v Estonsku. Účastníky přivítal pan **Rafael Milerman** z Estonské MAS Lääne-Harju Koostöökoogu. Ve své prezentaci se zaměřil na činnost zdejších MAS a využití metody LEADER. Představil jednotlivé MAS a jejich území, způsob financování projektů, celkovou částku finanční podpory v předchozím programovém období a současně také množství prostředků a změny ve financování projektů v současném programovém období. Tato část byla nejvíce přínosná především pro účastníky z řad místních akčních skupin, kterých byla na exkurzi přibližně polovina. Následovala krátká diskuze a vzájemná výměna informací a poznatků. Program završila společná večeře.

Třetí den exkurze začal před šestou hodinou ráno odjezdem do přístavu a pokračoval následnou plavbou trajektem směr Helsinky. Cílem byl Ellivuori resort v regionu Sastamala. Účastníci na místo dorazili přibližně okolo druhé hodiny odpoledne. Proběhlo ubytování, oběd a od tří hodin následovala přednáška v zasedací místnosti hotelu. Jako první se prezentace ujal majitel resortu Ellivuori pan **Markko Mikkola**, který představil všem přítomným projekt „*Ellivuori Resort Development Project*“, spočívající v propojení investorů a podnikatelů za účelem rozvoje turistického resortu v Ellivuori a současně zvýšení popularity a návštěvnosti v oblasti Sastamala. Zde došlo k první konfrontaci s odlišností uchopení realizace projektů u nás a ve Finsku. Finové mají oproti nám velmi rozsáhlá území s nízkou lidnatostí. Největší počet obyvatel se zdržuje v okolí velkých měst a především na pobřeží. Vnitrozemí státu proto dlouhodobě řeší nízkou hustotu zalidnění. Města a obce ve vnitrozemí jsou

mezi sebou v neustálé konkurenci, což vede zástupce územních celků ke snaze o zdokonalení pestrosti nabídky nejrůznějších benefitů pro své občany. Jedním z takových benefitů je zmíněné turisticko-rekreační středisko Ellivuori v Sastamale. Ve středisku je možno provádět nejrůznější druhy sportů, turistiku a cyklistiku v okolních lesích, rybaření a lov, rodinné rekreace a v zimních měsících sem lidé jezdí lyžovat. To vše, spolu s podporou různých kulturních a volnočasových akcí, zvedá mezi finskou veřejností zájem o tyto oblasti. Druhým, a velmi patrným rozdílem v oblasti realizace projektů, je snaha realizovat projekty ve větších skupinách aktérů a rozdělovat mezi ně spoluúčast a odpovědnost. Přičemž některé projekty jsou postaveny vysloveně aktivizačně, kdy MAS pouze zastřeší a vede skupinu dobrovolníků, kteří si projekt z velké části realizují sami. Zmíněný projekt resortu zase spojil více investorů, aby nabídka

aktivit byla co nejbohatší. Po ukončení prezentací si mohli účastníci prohlédnout celý resort na vlastní oči a vidět tak realizaci projektu přímo v terénu.

Druhou prezentaci vedl pan **Juha-Matti Markkola**, pracující pro podporu finské obdoby Celostátní sítě pro venkov. Účastníkům představil svou prezentaci s názvem „LEADER in Finland and Smart Villages in Finland „ (*Leader ve Finsku a Chytré obce ve Finsku*). Z prezentace se účastníci dozvěděli, že všech 54 místních akčních skupin ve Finsku pokrývá 100% území venkovských oblastí, dále jaký byl objem finančních prostředků využitých v předchozím programovém období a jaké jsou prostředky pro období nadcházející. Účastníkům

ještě upřesnil, jaké podíly financování mají z evropského rozpočtu, z veřejných zdrojů a ze státních prostředků. Neopomenul zdůraznit, že místní akční skupiny a finská síť pro venkovské oblasti spolu velmi úzce spolupracují. Ve druhé části své prezentace se pak věnoval tématu chytrých obcí a současně představil soutěž o nejchytřejší obec Finska a jejího výherce obec Vuolijoki.

Jako třetí vystoupily paní **Katri Mäenpää** a **Eeva Rauko** z MAS Joutsenten reitti, které společně nastínily problém s uprchlíky ve Finsku a také, jak ho řeší. Současně představily projekt "Integration of refugees and migrants in Joutsenten reitti area" (Integrace uprchlíků a migrantů v oblasti Joutsenten reitti). Z prezentace bylo patrné, že z pochopitelných důvodů v současné době dochází k nárůstu uprchlíků z Ukrajiny, což je samozřejmě celoevropsky vnímaná situace. Současně však v kontrastu s tímto faktem uvedly, že v posledních týdnech evidují také velké množství uprchlíků z Ruska, kteří se každodenně snaží přejít hranici s Finskem, jež se táhne téměř po celé délce země. Každý

den evidují více než tisíc uprchlíků z Ruska, kteří ve Finsku mají většinou majetkové vazby. Vrátit zpět do Ruska se tak povede pouze okolo 10% uprchlíků. Tato situace v posledních dnech ve Finsku vyeskalovala do takové míry, že v den našeho příjezdu, byla k tomuto tématu svolána speciální rada v Helsinkách. Z toho důvodu dámy omluvily nepřítomnost finského ministra zemědělství a lesnictví, který měl původně na setkání také dorazit.

Po ukončení prezentací se účastníci převlékli a vyrazili společně na pěší výšlap na nedalekou Ďábelskou horu za účelem návštěvy dalšího zajímavého projektu. Po zhruba půl hodině chůze dorazili účastníci těsně pod vrchol Ďábelské hory, kde již čekala finská spisovatelka **Anne-Mari Finska**. Účastníkům představila svou knihu zaměřenou na dětského čtenáře s názvem **Metsän mieli**. (Mysl lesa). Autorka přiblížila, jak inspirována krásou okolních lesů, napsala příběh o trollech žijících v tomto lese a jak se stal příběh u dětských čtenářů populární. Současně představila projekt: „Troll Mountain business development project“ (Projekt rozvoje podnikání Trollí Hory). V rámci projektu byla vystavěna trollí chýše, ve které se účastníci také aktuálně nacházeli, a která v letních měsících slouží jako skromná kavárna uprostřed lesa. Pro virtuální realitu byly pořízeny také speciální brýle. Stromy v okolí chýše jsou opatřeny speciálními obrázky. Při pohledu skrze brýle se ukazují trollové žijící v lese při svých každodenních činnostech. Současně je možné si nasadit sluchátka s audio verzí knihy **Metsän mieli** a poslouchat celý příběh při procházce lesem. Cílem projektu je vzbudit v dětech zájem o přírodu a aktivní pobyt v lese, v neposlední řadě opět zvýšit atraktivnost celého území. Po prohlídce projektu se účastníci vrátili zpět do resortu na večeri, poté byl program třetího dne oficiálně ukončen.

Čtvrtý den ráno vyrazili účastníci autobusem směr město Huittinen, kde v prostorách zastupitelstva města proběhlo setkání se zástupci samosprávy a rozvojových organizací regionu. Jako první vystoupila paní **Riikka Peippo**, vedoucí rozvoje a prosperity města Huittinen. Program předchozího dne byl zaměřen spíše na zástupce MAS, a tak se paní Peippo ve své prezentaci snažila oslovit spíše zástupce z řad starostů. Město se nachází v hodinové vzdálenosti od okolních větších měst, jako jsou Tampere, Pori, Rauma, a přibližně 2 hodiny jízdy vzdálené od Helsinek. Známe je pro svůj vysoký počet zemědělských a potravinářských podniků. Nejčastěji se v této

oblasti zabývají produkcí obilovin, brambor, špenátu a především vepřového masa. V celém Finsku je okolo 300 obcí, které, jak již bylo zmíněno, mezi sebou často vedou pomyslný boj o počet obyvatel. Jinak tomu není ani v případě Huittinenu, kde populace obyvatel každoročně klesá (přibližně o 1%). Obyvatelé se stěhují do nedalekého města Tampere, které je v posledních letech na vrcholu popularity díky svému dynamickému rozvoji, a to navzdory faktu, že nezaměstnanost v Huittinenu činí 5,7%, a je vůbec nejmenší v celém regionu. V závěru své prezentace představila paní Peippo rozpočet města a jeho rozložení mezi jednotlivé sektory. Zmínila rovněž největší zaměstnavatele regionu. Po ukončení prezentace proběhla ještě krátká diskuze, kde se probírala připravovaná reforma, která je považována za největší reformu v historii moderního Finska, a jejímž výsledkem bude přenesení odpovědnosti některých sektorů, jako sociální a zdravotní sektor, z obcí na kraje, potažmo na stát, což pochopitelně značně ulehčí rozpočtům obcí a měst.

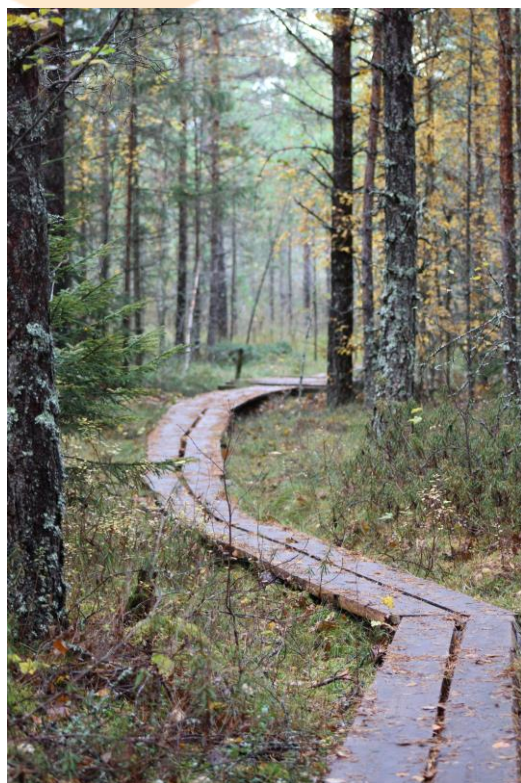
Následovalo slovo pana **Jari Lehmusvaara** z neziskové organizace Satafood, zabývající se produkcí a kvalitou potravin, krátkými dodavatelskými řetězci, ekologií, bioprodukcí, vývojem a výzkumem v těchto oblastech. Satafood byla založena před dvaceti lety a svým působením dnes pokrývá šest největších oblastí významných pro produkci potravin ve Finsku. Propojuje zemědělce, zpracovatele, potravináře, odborníky, univerzity a výzkumné ústavy za účelem sjednocení konceptu produkce lokálních, kvalitních a ekologických potravin od prvovýroby až ke spotřebiteli. Pan Jari přiblížil přítomným, že celá organizace vznikla za pomoci LEADERU, a že velmi často využívají těchto projektů ke své činnosti. Následně představil celkem deset vybraných projektů, z nichž za zmínku stojí například projekt „*Farm-Up Business Activity and Start Up Innovations for Rural*“ (*Růst podnikání na farmě a inovace pro zahájení podnikání na venkově*). Projekt byl realizován mezi lety 2019 a 2021, a jeho cílem bylo najít již nevyužívané zemědělské objekty, které po ukončení zemědělské výroby pozbyly své funkce, a vdechnout jim nový život, přestavbou, rekonstrukcí a změnou využití stavby. Díky realizaci projektu tak byl částečně řešen problém vznikajících brownfieldů. Ze starého vepřína tak nyní mají nové centrum pro kočky a psy, z bývalé sušičky obilí je obchod a kavárna, dřívější koňské stáje se přeměnily na obchod s oblečením, a z nevyužívané stodoly se stalo malé vetešnictví. Tento projekt a celý nápad je velmi inspirativní. Mezi dalšími zajímavostmi, které se účastníci dozvěděli, bylo také, že společnost Satafood se rovněž podílí na udílení značek kvality potravin, že cena 1 ha zemědělské půdy ve Finsku se pohybuje okolo 15 000 euro, nebo že každoročně evidují úbytek okolo 100 farem, které zanikají slučováním podniků, což je další problém, na který se chtějí v rámci projektu zaměřit, aby si zachovali rozmanitost.

Jako třetí vystoupila paní **Helena Kaitanen**, marketingová a komunikační koordinátorka města Huittinen, která přítomným představila hned několik zajímavých projektů. „Artificial turf for football“ (Umělý trávník pro fotbal), spočívající v rekonstrukci fotbalového hřiště a vytvoření nového umělého povrchu, „Business development - Kayak renting and guided nature trips“ (Rozvoj podnikání – půjčovna kajaků a výlety do přírody s průvodcem). Projekt se zaměřoval na vybavení půjčovny lodí a marketingovou činnost, „Local food festival in Lauha village“ (Festival lokálních potravin ve vesnici Lauha), projekt se zaměřoval na každoroční uspořádání food festivalu zaměřeného na lokální producenty potravin a na tradiční finská jídla a pokrmy. Festival, jeho organizace a náplň je tradičně v rukou domácích občanů z obce Lauha. Dalším představeným projektem byl projekt „*Suttilla village new housing planning - how to find new construction sites in rural villages?*“ (*Nové plánování bydlení ve vesnici Suttilla - jak najít nová stavební místa ve venkovských obcích?*) Cílem tohoto projektu bylo najít vhodná místa k novým stavbám v širším okolí města Huittinen a zapojení těchto oblastí. U posledních dvou představených projektů, na renovaci tržiště a rekonstrukci okolí řeky k rekreačním účelům, ještě zazněla zajímavá informace o tom, že město postavilo stánek v centru kulturních akcí, který každoročně za symbolické

ceny pronajímá mladým začínajícím podnikatelům v oblasti potravinářství. Snaží se je tak podpořit na začátku podnikání. Presentaci vystřídala ještě krátká diskuze a následně se účastníci přesunuli do nedaleké restaurace ke společnému obědu.

Další na programu byla návštěva Rahgamo Resort. Přivítání se ujala spolumajitelka, velká propagátorka zdravé výživy a zdravého životního stylu, mistryně Finska ve fitness, a současně účastnice mistrovství světa v témže sportu, paní **Jenni Levävaara**. Všechny účastníky, v duchu svého přesvědčení, vyzvala ke společnému krátkému protažení pod širým nebem, což všichni, po dopoledni stráveném u prezentací projektů v zasedací místnosti, uvítali. Následovalo představení projektu „*Rahgamo Resort development project*, (projekt rozvoje *Rahgamo Resortu*). Celý nápad vznikl před lety v hlavě paní Jenni, která přinutila svého manžela, nynějšího spoluvlastníka resortu, aby se spolu přestěhovali z pobřeží na venkov. Při hledání vhodného místa objevila v hlubokých lesích a rašeliništích prostor, který ji učaroval. Rozhodla se pro usazení právě zde s myšlenkou, že zde vybudují středisko pro trávení volného času, pobyt v přírodě a další volnočasové aktivity. Manžel byl údajně k nápadu skeptický. Brzy však v místních lesích našel zalíbení a začal se věnovat aktivnímu lovu lesní zvěře. To v závěru vyústilo ve spojení dvou podnikatelských záměrů manželů. Rahgamo Resort tak nyní funguje jako středisko se zázemím pro lovce i milovníky přírody a pohybu. Účastníci se podívali na rekonstrukci budov, která byla z projektu realizována. Konkrétně se jednalo o malou zasedací místnost, jezírko s lávkou a další přidružené budovy. Příjemnou se stala procházka po

vyvýšených chodnicích napříč rašeliništěm, které byly z projektu rovněž realizovány. Rozsáhlá území lesů spolu s rašeliništi manželé koupili a mají je v osobním vlastnictví. Dle tvrzení paní Jenni chůze rašeliništěm naboso působí blahodárně na prokrvení končetin a celkové zlepšení krevního oběhu. To si také někteří otužilejší účastníci vyzkoušeli na vlastní kůži. Po návratu z prohlídky chodníků následovala dvouhodinová cesta zpět do Ellivuori resortu.

Po krátkém vydechnutí a převléknutí byla na seznamu prohlídka nedalekého projektu na farmě Haapaniemi. Přivítání si připravila majitelka farmy paní **Sari Haapaniemi**. Historie farmy sahá do roku 1540 a současní majitelé jsou již pátou generací, kteří zde hospodaří. Mají 200 ha lesa a 120 ha zemědělské půdy, převažuje produkce obilovin. Farma má kombinovaný příjem ze zemědělské výroby a současně z prodeje povolenek pro lov vysoké zvěře. V revírech se ročně odloví přes 250 kusů vysoké zvěře. Podle tvrzení majitelů je to ještě málo pro jejich efektivní regulaci. Účastníkům zde byl představen projekt „Haapaniemi touristic farm development project“ (Projekt rozvoje turistické farmy Haapaniemi) spočívající v renovaci interiéru farmy a domácí kuchyně za účelem organizování akcí pro větší společnost. Do kuchyně sice účastníci nemohli z hygienických důvodů nahlédnout, protože se v ní zrovna vařilo, ale mohli

v rámci večeře připravené pokrmy ochutnat. Nutno podotknout, že celá farma, její interiéry i okolí, působily opravdu velmi krásně. Nebýt v těsné blízkosti zemědělská technika, možná by se dalo jen stěží poznat, že se účastníci nacházejí opravdu na farmě. Po večeři a prohlídce farmy se všichni vrátili do Ellivuori resortu, a tím byl program čtvrtého dne oficiálně ukončen.

Pátý den, po osmé hodině ráno, autobus vyrazil do obce Lantula-talo, kde účastníky přivítala ve zrekonstruovaném obecním centru paní **Leena Virri-Hanhijärvi**. Obec je hrdým, a jak se účastníci mohli přesvědčit, zcela oprávněným držitelem titulu Vesnice roku Finska 2021. Paní

Leena všem přítomným představila fungování obce a také projekty, které v obci realizovali. V obci žije okolo 200 obyvatel, a z toho je víc než polovina starší 65-ti let. V obci byla cítit silná komunitní pospolitost, o které se paní Leena ve své prezentaci zmínila. Mezi přestavenými projekty stojí za zmínku například projekt „Lantula ecological development project“ (Projekt ekologického rozvoje v obci Lantula), zaměřený na ekologickou likvidaci odpadu, třídění odpadů a kompostování biologicky rozložitelného odpadu. Na území obce se nachází 10 farem zaměřených na pěstování obilovin, 2 farmy s produkcí hovězího masa a 2 farmy s produkcí mléka. Komunitní a obecní centrum, ve kterém se účastníci nacházeli, koupila obec za 22 000 euro jako nevyužívanou budovu dřívější školy. Za pomoci projektu a práce celé komunity, přestavěli školu do podoby dnešního centra, které je hojně využíváno občany a především seniory. Ti zde mají

pravidelná setkání a program, na který se sjíždí z širokého okolí. Společně se zde věnují rukodělné činnosti, vaření, pečení, ale třeba i péči o děti. Centrum totiž funguje současně jako školka, a z tohoto důvodu bylo před centrem zbudováno rovněž nové dětské hřiště. O děti se starají přímo senioři a děti, dospělí i senioři tuto činnost hodnotí jako všestranně přínosnou. Další představený projekt byla naučná lesní stezka, která se stejně jako všechny předchozí zrealizované projekty, neobešla bez velkého podílu dobrovolnické práce. Po ukončení prezentace účastníci nastoupili do autobusu a pokračovali dál za účelem návštěvy, v současné době nejpopulárnějšího města, Tampere.

Tady všechny přivítala místostarostka **Johanna Loukaskorpi** spolu s kolegou **Timo Antikainenem**, jenž má na starost obchodní rozvoj města. Za MAS a regionální rozvoj byl přítomen pan **Kari Kylkilähti**. Paní místostarostka, spolu se svými kolegy, přiblížila účastníkům, proč je město Tampere v současné době nejžádanějším městem v regionu. Jedná se o kombinaci pozice města, které se nachází na pobřeží, a také celkového rozvoje města. Město Tampere disponuje nabídkou kvalitních univerzit, pracovních příležitostí, kulturního vyžití a také příležitostí k bydlení. Z tohoto a

mnoha dalších důvodů všech 8 obcí v tomto regionu zaznamenává každoroční nárůst obyvatel. Zástupci Tampere předali účastníkům mnoho inspirativních a zajímavých podnětů v oblasti rozvoje obcí a města. Po společném obědě autobus odjel směr Helsinky k nalodění na trajekt. Trajekt vyrážel z Helsinek ve večerních hodinách a účastníky čekal nocleh v kajutách.

Dopolední plavba na trajektu patřila po náročném programu odpočinku. Okolo druhé hodiny odpoledne se pak všichni účastníci sešli v prostorách lodní restaurace za účelem pracovního setkání,

vyhodnocení celé exkurze a získání zpětné vazby. Vznikly malé pracovní skupiny, které do speciálních dotazníků sumarizovaly získané poznatky, hodnotily se představené projekty. Výsledkem tohoto setkání bylo vyhodnocení exkurze a návrhy s náměty na přenesení inspirací a nabitých zkušeností do našich podmínek. Vylodění z trajektu proběhlo ve večerních hodinách v přístavu Travemunde a následoval noční přejezd autobusem zpět do Olomouce. Tam dorazil autobus následující den okolo desáté hodiny dopoledne a výstupem účastníků byla exkurze oficiálně ukončena.

Ze společného pracovního setkání na trajektu, z rozhovoru s účastníky, i z dotazníkového šetření, je patrné, že se účastníkům exkurze líbila. Získané informace a představené projekty považují za

přínosné a inspirativní. I když jsou podmínky v oblasti realizace projektů u nás a ve Finsku v mnohém odlišné, dají se v některých postupech a nápadech v různých obměnách realizovat také u nás. Kladně byla hodnocena pestrost programu, který byl vyváženě zaměřen jak na zástupce MAS, tak na zástupce obcí či zemědělce. Každý z účastníků si tak mohl najít, co je předmětem jeho zájmu. V závěru byla také velmi kladně hodnocena možnost setkání se zástupci finských samospráv, MAS a s dalšími osobami podílejícími se na rozvoji venkova a vzájemná výměna zkušeností a navázání nových kontaktů. Právě taková setkání mohou stát za vznikem případných mezinárodních spoluprací, partnerských obcí atp.

Zpracoval: Ing. Tomáš Čermák, koordinátor CSV RO Olomouc

Dne: 18. 10. 2022

